

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 69

(2000-2001)

Lov om endringer i lov 21. januar 2000
nr. 7 om kornforvaltning m.v.

Tilråding fra Landbruksdepartementet av 20. april 2001, godkjent i statsråd samme dag.

1 Proposisjonens hovedinnhold

I St.meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon ble det foreslått å avvikle den statlige kjøpeplikten for alt norskavlet korn og erstatte den med en ny markedsordning for korn basert på målpriser i jordbruksavtalen. Flertallet i næringskomiteen sluttet seg til dette i Innst. S. nr. 167 (1999-2000) Innstilling fra næringskomiteen om norsk landbruk og matproduksjon.

Departementet legger med dette frem et forslag om å gjøre de nødvendige endringer i lov 21. januar 2000 nr. 7 om kornforvaltning m.v. (kornforvaltningsloven) for å oppheve den statlige kjøpeplikten på korn. Proposisjonen inneholder også en orientering om tiltak for å fremme konkurranse i kornhandelen.

2 Høringen av lovforslaget

Lovforslaget bygger på departementets høringsnotat av 18. desember 2000. Notatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

- Justis- og politidepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Sosial- og helsedepartementet
- Finansdepartementet
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Miljøverndepartementet
- Barne- og familiedepartementet
- Konkurransetilsynet
- Toll- og avgiftsdirektoratet
- Statens landbruksforvaltning
- Omsetningsrådet
- Akademikerne
- Landsorganisasjonen
- Yrkesorganisasjonenes sentralforbund - Privat
- Yrkesorganisasjonenes sentralforbund - Stat
- Norges Bondelag
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Forbrukerrådet
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Norges Kooperative Landsforbund
- Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
- Næringsmiddelbedriftenes Landsforening
- Norkorn
- Norske Felleskjøp
- Statkorn AS
- Handelsmøllenes Felleskontor
- Kornbøndenes Interesseorganisasjon
- Norgesfôr
- Fiskå mølle

Departementet mottok uttalelser fra følgende 15 høringsinstanser: Justis- og politidepartementet, Finansdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Sosial- og helsedepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Miljøverndepartementet, Statens landbruksforvaltning, Toll- og avgiftsdirektoratet, Forbrukerrådet, Landsorganisasjonen, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norske Felleskjøp, Norgesfôr og Kornbøndenes Interesseorganisasjon.

Ingen av høringsinstansene har merknader til lovforslaget.

3 Bakgrunnen for lovforslaget

3.1 Statens kjøpeplikt på korn

Den statlige kjøpeplikten er et viktig virkemiddel innenfor dagens markedsordning for korn. Plikten er nedfelt i kornforvaltningsloven § 2 og innebærer at Statens landbruksforvaltning skal sørge for at alt norskprodusert korn som tilfredsstillende de til enhver tid gjeldene kvalitetskrav kan omsettes til de priser som er fastsatt i avtaler mellom jordbrukets organisasjoner og staten eller vedtatt av Stortinget. Bestemmelsen gir kornprodusentene et rettskrav på å få omsatt korn til de priser som følger av jordbruksavtalen eller Stortingets vedtak.

Kjøpeplikten oppfylles ved at Statens landbruksforvaltning har avtaler med alle landets kornmottak om mottak av korn. Avtalen sikrer kornprodusenten tilfredsstillende leveringsmuligheter, og stiller krav om at mottaksanlegget må ha inngått avtale med godkjent kornhandler. Mottaksanlegget sender en representativ kornprøve og vektopplysninger til Statens landbruksforvaltning, som analyserer prøvene i sine laboratorier. Statens landbruksforvaltning utbetaler så oppgjør til kornprodusenten.

Videre har Statens landbruksforvaltning avtaler med godkjente kornkjøpere. Avtalene gir kornkjøperne plikt til å overta alt korn som er avregnet på de mottaksanlegg som kornkjøperen har avtale med. Kjøperen overtar kornet på mottaksanlegget til den prisen som Statens landbruksforvaltning betaler produsenten, fratrukket et prisnedskrivningstilskudd som bevilges over jordbruksavtalen.

I St.meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon uttalte departementet at man bør endre markedsordningen for korn slik at den bedre ivaretar målsettingene i korn- og kraftfôrpolitikken. Det ble lagt til grunn at det etableres en ny markedsordning for korn med utgangspunkt i det alternativet som ble utredet av en partssammensatt arbeidsgruppe i 1998. Dette innebærer et målprissystem for korn i kombinasjon med et tollkvotebasert importsystem. Videre la en i St.meld. nr. 19 (1999-2000) til grunn at hovedprinsippene for en ny markedsordning tidligst ville kunne vedtas i forbindelse med jordbruksoppgjøret våren 2000, og at ordningen tidligst ville kunne iverksettes fra 1. juli 2001.

I Innst. S. nr. 167 (1999-2000) Innstilling fra næringskomiteen om norsk landbruk og matproduksjon, sluttet flertallet seg til at det innføres en ny markedsordning for korn basert på at den statlige kjøpeplikten oppheves og erstattes med målpriser i jordbruksavtalen.

I St.prp. nr. 82 (1999-2000) Om jordbruksoppgjøret 2000 uttalte departementet at det bør nedsettes en partssammensatt arbeidsgruppe som får i mandat å utrede den detaljerte utformingen av en ny markedsordning for korn. I Innst. S. nr. 219 (1999-2000) Innstilling fra næringskomiteen om jordbruksoppgjøret 2000, ga flertallet sin tilslutning til dette.

3.2 Ny markedsordning for korn

Den partssammensatte arbeidsgruppen som utredet den nye markedsordningen for korn skulle særskilt vurdere prinsipper for fastsettelse av målpris, prisnotering og markedsregulering. Arbeidsgruppen skulle legge til grunn for sin utredning de føringer som ble gitt i St.meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon og Innst. S. nr. 167 (1999-2000). Flertallet i næringskomitéen forutsatte at kornprodusentenes interesser ikke skulle bli svekket i det nye markedssystemet og at konkurransemessige hensyn ble ivaretatt. Flertallet ba departementet vurdere om kornprodusentenes sikkerhet for å ta ut målprisen burde styrkes gjennom en produsentstyrt markedsregulering etter samme mønster som i andre produksjoner. Arbeidsgruppen, som bestod av representanter fra Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Konkurransetilsynet, Finansdepartementet og Landbruksdepartementet, avga rapport 15. november 2000. Rapporten ble sendt på høring til 29 instanser med høringsfrist 2. januar 2001.

I St.prp. nr. 82 (1999-2000) Om jordbruksoppgjøret 2000 ble det forutsatt at de nærmere retningslinjer for ny markedsordning, herunder plassering av ansvar for gjennomføring av markedsreguleringstiltak og hvor i verdikjeden målprisen skal gjelde, skulle fastsettes av avtalepartene innen 1. februar 2001 etter at utredning og høring var gjennomført. Stortinget hadde ingen merknader til dette opplegget.

Jordbruksavtalepartene drøftet opplegget for den nye markedsordningen i møte 6. februar 2001. Under henvisning til St.prp. nr. 82 (1999-2000), Stortingets behandling av denne (Innst.S. nr. 219 (1999-2000)) og innstilling fra partssammensatt arbeidsgruppe avgitt 15. november 2000, ble partene enige om at det innføres en ny markedsordning for korn 1. juli 2001 som baseres på følgende:

1. Statens kjøpeplikt på korn til faste priser oppheves og erstattes med målpriser i jordbruksavtalen for førkorn, oljefrø, mathvete og matrug. Målprisene defineres på et utvalg mottaksanlegg ved Oslofjorden. Prisene forutsettes styrt innenfor et prisbelte på +/- 5 prosent i forhold til målpris.
2. Importsystemet legges om til et system med tollkvoter. Kvotene fordeles ved auksjon.
3. Pris- og markedsreguleringsansvaret legges til Norske Felleskjøp. Det legges til grunn at dette suppleres med tiltak for å bidra til konkurranse i kornhandelen, og at en betydelig del av førstehåndsomsetning og foredling av korn håndteres utenom Felleskjøpsystemet. Det skal legges til rette for konkurranse på likeverdige vilkår. De landbrukspolitiske og konkurransepolitiske rammevilkår, herunder markedsregulators mottaks- og forsyningsplikt, vil bli utformet ut fra dette.

Partene ble enige om at jordbruksavtalens pris- og reguleringsbestemmelser for korn for avtaleåret 2001-2002 skal baseres på pkt. 1 - 3 ovenfor og for øvrig bygge på innstilling avgitt 15. november 2000 fra den partssammensatte arbeidsgruppen. Bestemmelsene vil bli fastsatt under de ordinære jordbruksforhandlinger våren 2001. Stortinget vil bli orientert om dette gjennom stortingsproposisjonen om jordbruksoppgjøret 2001. Partene ble videre i møtet den 6. februar 2001 enige om i fellesskap å bidra til å forberede ordningen og etablere de konkurransemessige forutsetninger for den, jf. pkt. 3.

3.3 Tiltak for å fremme konkurranse i kornhandelen

Statkorn-gruppen ble etablert i 1994/95 da statens kornmonopol ble oppløst. Den statlige kornhandelvirksomheten ble da overdratt til Statkorn-gruppen og ble organisert i selskapet Statkorn AS som et heleid datterselskap til Statkorn Holding ASA. I den senere tid har Statkorn AS hatt en markedsandel for importkorn i størrelsesorden 50%. I det norske kornmarkedet har selskapet hatt en markedsandel i størrelsesorden 40% i førstehåndsleddet for kjøp av norsk korn og 60% i annenhåndsleddet for salg av korn som råvare til kraftfôr- og matmelindustrien.

Høsten 1999 ble 50% av aksjene i Statkorn AS solgt til Felleskjøpgruppen. Salget var et ledd i et industrielt samarbeid, og det ble undertegnet avtaler knyttet til felles industrielle ambisjoner i handelsleddet. Det industrielle samarbeidet og partnerskapet med Felleskjøpgruppen ble i praksis aldri gjennomført. Statkorn Holding ASA og Felleskjøpgruppen ble i februar/mars 2001 enige om å reversere avtalene. Statkorn Holding ASA kjøpte i starten av mars 2001 tilbake Felleskjøpgruppens aksjer i Statkorn AS med virkning fra 1. januar 2001. Tilbakekjøpet skjedde til bokført verdi, som er det samme prinsipp som da Felleskjøpgruppen kjøpte seg inn i selskapet.

I lys av reverseringen av det industrielle samarbeidet med Felleskjøpgruppen er det et siktemål for virksomheten i Statkorn AS å søke nytt partnerskap med bygdemøller i det norske kornmarkedet. Det kan også være hensiktsmessig å få virksomheter som er avtakere av korn inn på eiersiden i selve handelsselskapet. På denne basis søker Statkorn AS å videreutvikle seg med flere nye industrielle partnere. Under den nye kornordningen, der Norske Felleskjøp er ilagt markedsreguleringsansvaret, vil Statkorn AS med dette bli Felleskjøpgruppens hovedkonkurrent, og gjennom å søke avtaler med bygdemøller bondens hovedalternativ utenom Felleskjøpgruppen.

I St.prp. nr. 1 (1994-95) Tillegg nr. 8, som omhandler etableringen av Statkorn-gruppen, er det lagt vekt på at staten som aksjonær skal stille krav til utbytte og avkastning på statlig investert kapital basert på markedsmessige forhold på linje med de avkastnings- og utbyttekrav som tilsvarende virksomheter stilles overfor. Det ble også lagt vekt på at statens økonomiske eierengasjement skulle være med på å bidra til en effektiv konkurranse i et deregulert kornmarked med få aktører. Disse aspektene ved det statlige eierengasjementet ligger fast for kornhandelvirksomheten og for engasjementet i kraftfôr- og matmelmarkedet.

Vedtaket om å gi Norske Felleskjøp markedsreguleringsansvaret i den nye markedsordningen ble gjort under forutsetning av at det ble satt i verk tiltak for å bidra til konkurranse i kornhandelen og at en betydelig del av førstehåndsomsetning og foredling håndteres utenom Felleskjøpsystemet. Endringer på eiersiden i Statkorn AS vil bidra til dette. Konkurransemyndighetene vil følge utviklingen i dette markedet på vanlig måte.

4 Departementets vurderinger

Som en følge av at statens kjøpeplikt på korn skal opphøre, må kornforvaltningsloven § 2 oppheves. Videre må henvisningen til den statlige kjøpeplikten i lovens § 6 andre ledd fjernes. Denne bestemmelsen gir Kongen kompetanse til å gi nærmere regler om blant annet gjennomføringen av den statlige kjøpeplikten.

Etter departementets vurdering er det ikke behov for øvrige lovendringer for å innføre den nye markedsordningen for korn. Det vil imidlertid bli utarbeidet forskrifter og retningslinjer som skal bidra til en effektiv gjennomføring av markedsordningen. Slike forskrifter og retningslinjer kan gis innenfor rammen av kornforvaltningsloven, lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordloven) § 18, Hovedavtalen for jordbruket og de årlige jordbruksavtaler.

Markedsreguleringen vil i første omgang bli finansiert gjennom trekk i prisnedskrivningstilskuddet til kornkjøper. Dette trekket skal videreføres til kornprodusent, for å ivareta prinsippet om en produsentfinansiert markedsregulering. Departementet legger opp til at ordningen i løpet av 2002 skal finansieres gjennom omsetningsavgift og legges inn under virkeområdet til lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (omsetningsloven), om mulig fra 1. januar 2002.

Den nye markedsordningen skal iverksettes 1. juli 2001, og departementet tar sikte på at endringene i kornforvaltningsloven skal tre i kraft samme dato.

5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Dagens avtaler mellom Statens landbruksforvaltning og kornmottakene om mottak av korn, vil bortfalle når den statlige kjøpeplikten oppheves. Oppgjøret for kornet vil da gå direkte mellom kornkjøper og produsent, i stedet for gjennom Statens landbruksforvaltning. Videre vil analyser av kornkvaliteten bli besørget av kornkjøper ved laboratorium som tilfredsstillende nærmer bestemte krav.

Endringene innebærer at det ikke lenger er behov for laboratorievirksomheten til Statens landbruksforvaltning. Denne virksomheten vil derfor bli nedlagt. Det er i dag 13 årsverk (17 tilsatte) som er direkte knyttet til laboratorievirksomheten. Disse vil bli overtallig som følge av et opphør av kjøpeplikten og vil dermed bli sagt opp fra sine stillinger. De tilsatte har ikke vært tjenestemenn lenge nok til å falle inn under ventelønnsordningen. De berørte var tidligere tilsatte i Statens kornforretning og departementet legger derfor til grunn at overgangskostnader forbundet med endringene kan løses innenfor vartpengeordningen. Vartpenger kan etter en tolkning av pensjonsloven § 24 tredje ledd etter søknad tilstås arbeidstakere som er medlemmer av Statens Pensjonskasse selv om de er tjenestemenn, forutsatt at vilkårene for ventelønn ikke er oppfylt. Ordningen med vartpenger er premiefinansiert og det er dermed ikke behov for økte bevilgninger i tilknytning til dette.

Videre kan avviklingen av statens kjøpeplikt føre til noe redusert arbeidsmengde i Statens landbruksforvaltning på noen områder i tillegg til laboratorievirksomheten. Dette blir imidlertid oppveid mot økt arbeidsmengde som følge av ny markedsordning for korn.

Formålet med å oppheve den statlige kjøpeplikten med fast produsentpris og erstatte den med mer fleksible priser, er å få markedsmekanismen til å fungere bedre og stimulere konkurransen med sikte på å oppnå reduserte kostnader både i omsetning og foredling. Videre vil muligheten for å differensiere prisene kunne påvirke bondens leveransmønster slik at behovet for frakt reduseres. Departementet legger dessuten til grunn at det vil bli enklere å bruke prissystemene til å påvirke produksjonen i retning av de sorter og kvaliteter som markedet etterspør.

Landbruksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 21. januar 2000 nr. 7 om kornforvaltning m.v.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 21. januar 2000 nr. 7 om kornforvaltning m.v. i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i lov 21. januar 2000 nr. 7 om kornforvaltning m.v.

I

I lov 21. januar 2000 nr. 7 om kornforvaltning m.v. gjøres følgende endringer:

§ 2 oppheves

§ 6 annet ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere forskrifter om gjennomføringen av denne loven, herunder *om innkreving* av prisutjevningsbeløp og eksportavgift, opplysningsplikt for de som eksporterer eller omsetter varer som omfattes av loven, og kontroll av disse varene.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

